

передбачених цією програмою). Проте, незважаючи на вищезазначене, сформуванню групи досить складно. Адже обов'язок суду щодо проходження пробаційної програми накладається лише щодо деяких суб'єктів (тому їх призначення не є стабільним).

Список використаних джерел

1. Про затвердження Порядку розроблення та реалізації пробаційних програм : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 року № 24. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/24-2017-%D0%BF>.

2. Про затвердження Переліку заходів щодо реалізації пробаційних програм : Наказ Міністерства юстиції України від 28.03.2018 року № 926/5 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0483-18/print>.

3. Про затвердження пробаційних програм для повнолітніх суб'єктів пробації : Наказ Міністерства юстиції України від 11.06.2018 року № 1798/5.

4. Про затвердження пробаційних програм для неповнолітніх суб'єктів пробації : Наказ Міністерства юстиції України від 11.06.2018 року № 1797/5.

Шкарупа К. В.,

кандидат юридичних наук,

викладач відділу підготовки прокурорів з

нагляду за додержанням законів при

виконанні судових рішень у кримінальних

провадженнях Національної академії

прокуратури України

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДСЬКИХ РОБІТ ЯК ВИДУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ

Адміністративні стягнення (до яких належать громадські роботи) належать до засобів легального примусу, який застосовується до громадян з боку держави. Отже, громадські роботи мають примусовий характер, призначаються особі за рішенням суду і повинні бути обов'язково виконані правопорушником.

В той же час, у чинному національному та міжнародному законодавстві визначено, що примусова праця заборонена. У ряді зарубіжних країн, досвід яких буде досліджений у наступних підрозділах роботи, громадські роботи можуть призначатися особі тільки за її згодою замість штрафу чи адміністративного арешту.

Таким чином, маємо діалектичну протилежність, – з одного боку, примусовий характер громадських робіт, а, з іншого, – заборону примусової праці у світовій практиці.

Зрозуміло, що будь-яке стягнення чи покарання має примусовий характер, але не варто нехтувати міжнародними принципами та нормами. Тому, дослідження інституту громадських робіт як виду адміністративного стягнення повинне вирішити вищезазначену колізію. Слід поставити за мету удосконалення нормативного визначення та порядку виконання адміністративного стягнення у вигляді громадських робіт.

Стаття 25 КУпАП України відносить громадські роботи до основних стягнень, тобто таких, що застосовуються самостійно і не можуть призначатися на додаток до іншого стягнення. При цьому громадські роботи серед основних стягнень визнаються більш м'якими, ніж виправні роботи та адміністративний арешт. У свою чергу вони є більш суворим видом адміністративного стягнення, ніж попередження, штраф, оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення проступку, конфіскація того ж предмета, а також позбавлення спеціального права.

Відповідно до ст. 321-1 КУпАП виконання постанови суду (судді) про застосування стягнення у вигляді громадських робіт покладено на уповноважений орган з питань пробації, який у своїй роботі керується КУпАП та Порядком виконання адміністративних стягнень у вигляді громадських робіт та виправних робіт, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 13 березня 2013 року № 474/5.

Законодавець передбачив адміністративне стягнення у вигляді громадських робіт за вчинення тих правопорушень, що характеризуються підвищеною суспільною шкідливістю (небезпекою) і межують із злочинами, в деяких випадках зазначивши, що

Основною фактичною обставиною та юридичним фактом, що є підставою для застосування громадських робіт, є саме діяння (як у формі дії, так і бездіяльності) правопорушника і наявність складу правопорушення.

Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення включає саме діяння, час та місце, спосіб та знаряддя його вчинення, а також умови, що сприяли його вчиненню. Як видно із аналізу вищезазначених статей КУпАП частина досліджуваних правопорушень вчиняється у громадських місцях (дрібно хуліганство, розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв у заборонених законом місцях або поява у громадських місцях у п'яному вигляді, злісна непокора законному розпорядженню або вимозі поліцейського при виконанні ним службових обов'язків), інша частина пов'язана із забезпеченням

безпеки дорожнього руху і окремо виділяється таке правопорушення як насильство у сім'ї.

Суб'єктивна сторона вказаних правопорушень характеризується умисною формою вини: правопорушник усвідомлює протиправний характер своїх дій і бажає або свідомо допускає настання суспільно-шкідливих (небезпечних) наслідків свого діяння.

Об'єктами перелічених правопорушень є відповідно суспільні відносини у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, у сфері забезпечення громадського порядку та охорони громадської моралі, а також у сфері охорони фізичного та психічного здоров'я в родині.

Суб'єктом вказаних правопорушень є деліктоздатна фізична особа, тобто осудна особа, яка досягла віку адміністративної відповідальності.

У разі вчинення особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених 44, 51, 121-127, частинами першою, другою і третьою статті 130, статтею 139, частиною другою статті 156, статтями 173, 174, 185, 190-195 КУпАП, вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах. З урахуванням характеру вчиненого правопорушення та особи правопорушника до зазначених осіб (за винятком осіб, які вчинили правопорушення, передбачені статтею 185) можуть бути застосовані заходи впливу, передбачені статтею 24-¹ Кодексу.

Отже, підставами для застосування громадських робі є:

1) наявністю юридичного факту – вчинення особою правопорушення, передбаченого відповідною статтею КУпАП, санкція якої передбачає стягнення у вигляді громадських робіт (ч. 6 ст. 121, ч. 3 ст. 122, ст. 122-4, ч. 3 ст. 123, ч. 4 ст. 127, ч. 1, 2, 5 ст. 130, ч. 1, 2 ст. 139, ст. 173, ч. 1, 2 ст. 173-2, ч. 3 ст. 178, ст. 185 КУпАП). Перелічені статті КУпАП встановлюють відповідальність за правопорушення, які відрізняються підвищеним ступенем суспільної шкідливості та, фактично, межують із злочинами;

2) наявність складу адміністративного правопорушення (суб'єктом правопорушення є фізична деліктоздатна особа, що досягла віку адміністративної відповідальності (16 років) та не є інвалідом першої або другої групи, вагітною жінкою, жінкою старше 55 років або чоловіком, старше 60 років; суб'єктивна сторона характеризується умисної формою вини, коли правопорушник бажає або свідомо допускає суспільно-шкідливі наслідки свого діяння; об'єктивна сторона може бути виражена як у формі дії, так і бездіяльності; об'єктом правопорушення є суспільні відносини на транспорті, в галузі шляхового господарства та зв'язку, суспільні відносини у сфері забезпечення громадського порядку та громадської безпеки, суспільні відносини у сфері встановленого порядку управління);

3) відсутність обставин, що виключають адміністративну відповідальність (статті 17-20 КУпАП)

4) характер вчиненого правопорушення, особа правопорушника, ступінь його вини, майновий стан, обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність (статті 33-35 КУпАП).

Таким чином, проаналізувавши юридичні та фактичні підстави для застосування громадських робіт як виду адміністративного стягнення, до фактичних підстав для застосування громадських робіт як виду адміністративного стягнення слід віднести й інформацію про особу правопорушника щодо факту його працездатності, наявності чи відсутності постійного місця роботи, майнового стану та платоспроможності з метою визначення судом під час провадження у справі про адміністративне правопорушення – чи можна застосувати до правопорушника виправні роботи або штраф, і наскільки доцільним буде накладення на правопорушника адміністративного стягнення у вигляді громадських робіт.

*Яковець І. С.,
доктор юридичних наук,
старший науковий співробітник,
перший заступник директора Державної
установи «Центр пробації»*

ЗВОРОТНЯ СИЛА ЗАКОНУ В ЧАСІ НА ПРИКЛАДІ ПРИЗНАЧЕННЯ СУСПІЛЬНО КОРИСНИХ РОБІТ

Останнім часом в Україні з ініціативи Міністерства юстиції України прийнято низку законів, які посилили захист прав дитини на належне утримання, підвищили відповідальність за несплату аліментів і позитивно впливають на тих батьків, які нехтують обов'язком щодо утримання дітей до досягнення ними повноліття.

Так, 07 грудня 2017 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів» № 2234-VIII (Закон), яким ст. 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) доповнено новим видом адміністративного стягнення. Таким чином боржників за несплату аліментів стало можливим притягнути до адміністративної відповідальності у виді суспільно корисних робіт.